

Svar till Lundqvist

Direktör Lundqvistsinlägg i debatten om Bostongruppens rapport får mig att inse att jag varit alltför optimistisk på en väsentlig punkt när det gäller den svenska verkstadsindustrins framtid. Jag trodde – delvis stödd på erfarenheter från arbete med internationellt arbetande läkemedelsföretag – att det i företagskretsar var allmängods att företag får konkurrensfördelar genom att utveckla unika produkter och behärska stora marknadsandelar och åtminstone temporärt kunna uppnå något av en monopolistisk pris-sättningspolitik. Så är emellertid inte fallet enligt en person som genom chefskapet för Mekanförbundet måste ha en helt unik överblick över den svenska verkstadsindustrin.

Situationen är i själva verket så allvarlig – enligt Lundqvist – att man måste tillkalla amerikanska konsultfirmor för att många företag måste inse denna väg för stärkande av sin konkurrenskraft. I min oskuld trodde jag att det väsentliga i budskapet var känt och att man i stället kunde koncentrera diskussionen på frågan om hur man skall kunna få till stånd en innovationsfrämjande miljö för företagen. Här kan nationalekonomer komma med väsentliga bidrag när det gäller analyser av väsentliga betingelser som skattesystem, rörlighet på arbetsmarknaden, marknader för riskvilligt kapital eller tillgång på kvalificerad teknisk och ekonomisk personal. Företagskonsulter – och därvid snarare organisationskonsulter än företagsekonomer – har också väsentliga bidrag att ge när det gäller att skapa en intern miljö och organisationsstruktur som underlättar innovations- och förändringsprocesser inom företagen. Jag ser inte heller här någon motsatsställning; det är fråga om två grupper

som måste komplettera varandra.

Utvecklingen under de senaste åren i Sverige belyser dock drastiskt hur viktigt det är för företag och företagskonsulter att ha förståelse för centrala makroekonomiska samband. För flertalet nationalekonomer stod det klart tidigt under 1976 att en devalveringskulle komma (alternativt en ytterligare åtstramad inhemsk efterfrågepolitik). Om man exempelvis inom Volvo hade haft detta läge fullt klart för sig är det troligt att man inte lika snabbt hade letat efter något desperata lösningar på ett lönsamhetsproblem som till stor del skulle få en makroekonomisk lösning. Det är inte heller otroligt att BCG:s analys av massaindustrins problem skulle ha sett anorlunda ut om den gjordes i dag med fullteknade orderböcker om tomma lager inom industrin. En stor del av "massakrisen" var framkallad av den ekonomiska politiken.

Man kan inte heller, som Lundqvist och BCG gör, addera statens övertagande av rena kapitalförluster – som exempelvis de stora förlusttäckningsbidragen till stålindustrin – och statliga insatser för forskningsarbeten. Just en analys av vilken grad företagen täcker sina rörliga kostnader (eventuellt efter en korrigering för en höjd prisnivå efter en devalvering) och i vilken grad förluster sammanhänger med tidigare felinvesteringar som lett till kapitalförluster är väsentlig för att förstå den närmare innebörden av den förda industripolitiken. En analys av Norrbottenföretagen enligt denna modell visar att såväl LKAB som ASSI och NJA täckte sina rörliga kostnader även under det extrema krisåret 1977. Subventionerna räddade knappast några jobb men skyddade finansierarna. Jag har själv

med en viss framgång i budgetarbetet i ett större skogsföretag gjort sådana analyser som antagligen bidrog till att företagsledningen fick litet mera is i magen och fortsatte ett långsiktigt lönsamt investeringsprogram i avvaktan på den va-

lutakursjustering som vi bedömde var ofrånkomlig. Nationalekonomer har många "praktiska" budskap att komma med.

Professor *Ingemar Ståhl*
Lunds universitet